Oppimisvaikeuksista

Mikä on oppimisvaikeus?

- Oppimisvaikeus
  - on usein synnynnäinen ominaisuus
  - ei ole oppimisen este
  - voi aiheutua myös esim. päihteiden käytöstä tai vammoista päässä
- Oppimisvaikeudet eivät häviä iän mukana, vaikka voivatkin muuttaa ilmenemismuotojaan
- Luki -vaikeus on yleisin oppimisvaikeus

- Oppimisvalmiuksien kartoittaminen ja selvittäminen sekä erilaiset kuntoutukset, valmennukset ja vertaistukimuodot voivat auttaa monia selviytymään paremmin arjesta
- Henkilö, jolla on jokin oppimisvaikeus, tarvitsee joskus erityisiä tukitoimenpiteitä
  - oppiminen onnistuu aina parhaiten yksilöllisin keinoin ja omaan tahtiin

- ***Joidenkin mukaan varsinaisia oppimisvaikeuksia ei ole olemassa, vaan henkilöiden oppimisessaan kohtaamat vaikeudet johtuvat siitä, ettei heitä opeteta tai ole opetettu heidän oppimistyylinsä mukaisesti***

MJOA
Moti, Jeesi, Opinnot, Ammatti
2020-2022
Vipuvoimaa EU:lta 2014–2020
Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

- Oppimisvaikeudet voidaan luokitella:
  - kielellisiin erityisvaikeuksiin (luki-vaikeus)
  - hahmotusvaikeuksiin
  - tarkkaavaisuuden ja toiminnan ohjauksen vaikeuksiin (ADHD)
  - motorisiin erityisvaikeuksiin

- Oppimisvaikeuksilla tarkoitetaan opiskelun yhteydessä yleisesti vaikeutta saavuttaa opiskelun tavoitteita. Oppimisvaikeuksista puhutaan silloin kun opiskelulle asetettujen tavoitteiden saavuttaminen vaatii opiskelijalta kohtuuttomasti aikaa ja vaivaa
- Oppimisvaikeus on kuitenkin yksi ihmisen ominaisuus, samalla tavalla kuin ruskeatukkaisuus tai oikeakätisyys
- Oppimisvaikeus ei tarkoita, että henkilö olisi laiska, epämotivoitunut tai tyhmä. Oppiminen tapahtuu vain eri tavalla ja eri tahtiin kuin muilla. Kun tämä huomioidaan, voi oppimisvaikeuksia omaavakin oppia uutta samalla tavalla kuin muut. On kuitenkin tärkeää, että henkilö itse on valmis ottamaan tukea vastaan

- Oppimisvaikeus ei vapauta oppimiseen tarvittavasta työstä

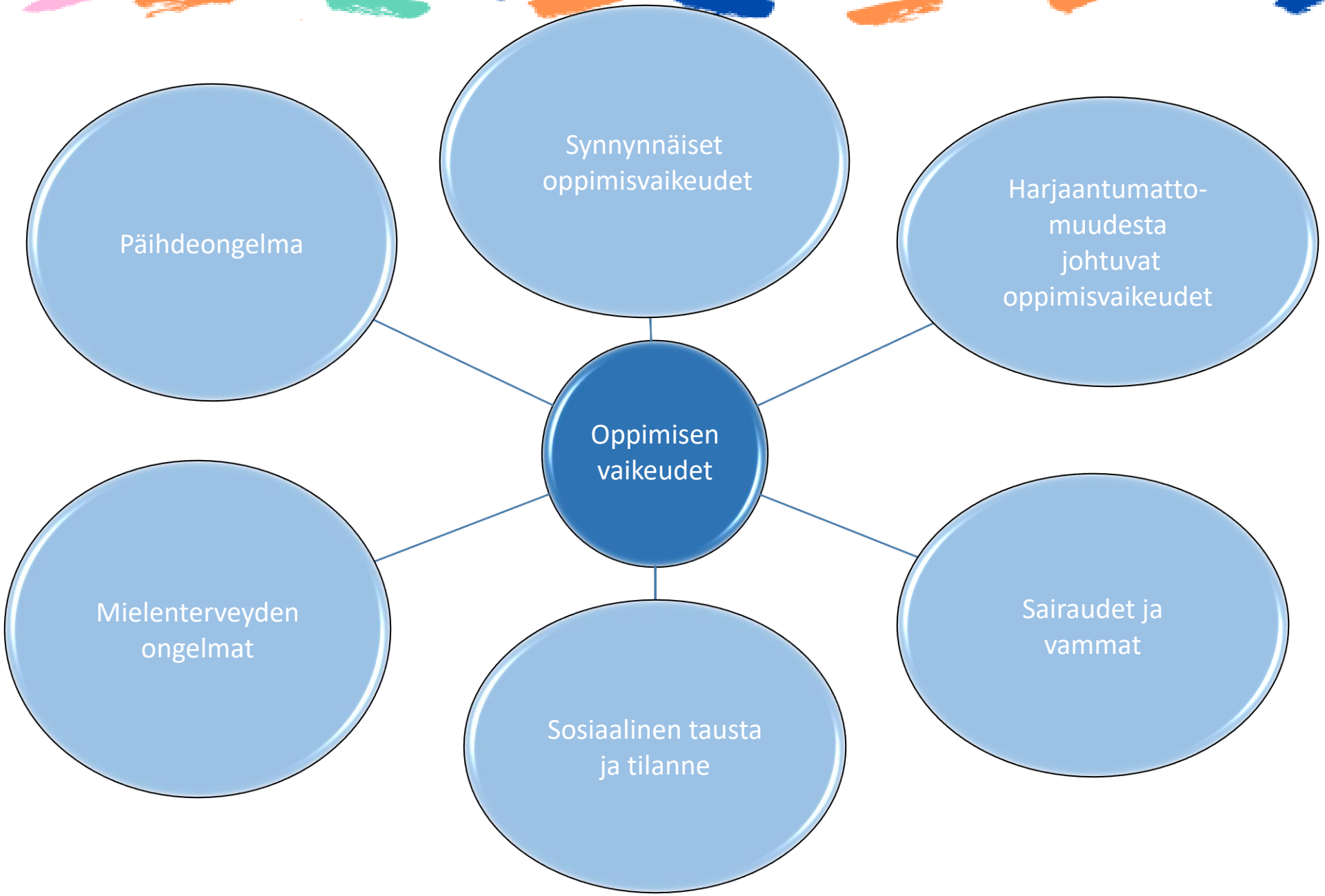

Vipuvoimaa EU:lta 2014–2020
Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Itsetunto ja oppimisvaikeudet

- Joskus ihmisen käsitys itsestä on saanut niin pahan kolauksen, ettei itsetunto ole päässyt kehittymään myönteisesti

Itsetunnon ja oppimiskyvyn on todettu liittyvän toisiinsa

- Huono itsetunto ja negatiiviset käsitykset itsestä oppijana synnyttävät kielteisiä asenteita oppimista kohtaan
- Hyvä lähtökohta oppimista pohtiessa on ajatella, että jokainen oppii hieman eri tavoin ja menetelmin
- Meillä jokaisella on joku oppimistyyli, joka tukee oppimista parhaiten

Jokainen on hyvä jossakin asiassa ja toisessa ei

- Kun tulee tietoiseksi omasta oppimisvaikeudestaan, on helpompi kertoa asiasta myös esim. jatko-opinnoissa

MJOA Motivaatio, Jeesi, Opinnot, Ammatti 2020-2022
Vipuvoimaa EU:lta 2014–2020
Euroopan unioni Euroopan sosiaalirahasto

Mahdollisia arjen pulmia

- Rivit hyppivät lukiessa
- Lukeminen on hidasta
- Vieraat kielet ovat vaikeita
- Kartan luku on vaikeaa
- Kirjaimet ja numerot vaihtavat paikkaa tai sekoittuvat
- Oikea ja vasen, itä ja länsi sekoittuvat
- Keskittyminen häiriintyy helposti
- Ulkoa opettelu kangertaa
- Osa pyydetyistä tehtävistä jää tekemättä
- Tiedon ymmärtäminen on vaikeaa
- Oppiminen koetaan yrityksistä huolimatta vaikeaksi
- Kommunikointi voi olla vaikeaa
- Suunnitelmallisuuden, ajankäytön ja suunnitelmien loogisuuden puute
    - Vaikea pysyä aikatauluissa
- Muistiongelmat
- Keskittymis- ja tarkkaavuusvaikeudet
- Organisointiongelmat
- Hahmottamisen vaikeudet
- Itsetunto-ongelmat
- Leimaantuminen

Lukemisen ja kirjoittamisen vaikeus

- Lukivaikeuksilla tarkoitetaan sellaisia vaikeuksia lukemaan ja/tai kirjoittamaan oppimisessa, joita esiintyy tavanomaiseen kouluopetukseen osallistumisesta ja suhteellisen hyvästä yleisestä älyllisestä kehityksestä huolimatta.
- Lukeminen on hidasta ja virheitä syntyy helposti.
- Opinnot tuntuvat työläiltä, jos niihin liittyy paljon luettavaa.

Lukivaikeudessa ei ole kuitenkaan kyse ymmärtämisen vaikeudesta

- Lukivaikeus ilmenee usein suvuittain. Lukivaikeuksien taustalla olevia geneettisiä, rakenteellisia ja toiminnallisia tekijöitä tutkitaan laajasti. Uusin tutkimus näyttää tukevan käsitystä ilmiön perinnöllisyydestä.

- Lukivaikeus ilmenee harvoin pelkkänä lukemisen ja kirjoittamisen vaikeutena. Yleensä vaikeuksia ilmenee vielä enemmän kielten opiskelussa. Lukivaikeuteen liittyy erittäin usein vaikeuksia tarkkaavuuden ylläpitämisessä, matematiikassa ja motoriikassa sekä lyhytaikaisen eli nk. työmuistin kapeutta. Usein myös ajan hahmottaminen ja tarkat aikataulut tuottavat hankaluuksia.

MJOA
Moti, Jeesi, Opinnot, Ammatti
2020-2022
Vipuvoimaa EU:lta 2014–2020
Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

ADHD

- ADHD (attention deficit hyperactivity disorder) on **neuropsykiatrinen oireyhtymä**, jonka oireisiin kuuluvat tarkkaavaisuushäiriö, ylivilkkaus ja impulsiivisuus
- Oireet voivat esiintyä yhdessä tai erikseen (ADD)
- Arvioidaan esiintyvän **n.3-5%:lla väestöstä**

- ADHD- henkilö tarvitsee erityisesti tukea **siirtymävaiheissa**, jotta hän ei jäisi väliinputoajaksi. Tällaisia siirtymävaiheita ovat mm. peruskoulusta ammatilliseen kouluun siirtyminen, koulutuksesta työelämään siirtyminen ja työpaikan vaihto.

- Oikea diagnoosi ja hoito ovat tärkeitä, sillä **seurauksena** hoitamattomasta ADHD:stä ***voi olla*** mm:
  - masennus/ahdistuneisuus
  - päihteet/rikollisuus
  - työkyvyttömyys
  - ihmissuhdeongelmat
  - syrjäytyneisyys

MJOA
Moti, Jeesi, Opinnot, Ammatti
2020-2022
Vipuvoimaa EU:lta 2014–2020
Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Tiivistettyä tietoa oppimisvaikeuksista

MJOA
Motivaatio, Jeesi, Opinnot, Ammatti
2020-2022

Vipuvoimaa EU:lta 2014–2020
Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

- Oppimisen erityisvaikeuksista puhutaan silloin, kun vaikeudet ovat suuria henkilön lahjakkuuteen ja koulutustasoon nähden eikä niiden taustalla ole muita sairauksia. Vaikeudet eivät myöskään selity koulutuksen puutteella.

- Oppimisvaikeuksien ilmenemismuodot voivat vaihdella iän ja oppimishaasteiden mukaan. Vaikka oppimisvaikeudet ovat perinnöllisiä, ne voivat ilmetä samassakin perheessä monella eri tavalla.

- Erityisiä oppimisvaikeuksia ovat esimerkiksi lukivaikeus (lukihäiriö), matematiikan vaikeus tai kielellinen vaikeus. Oppimisvaikeus voi olla kapea-alainen, jolloin se koskettaa vain yhtä oppimisen aluetta. Usein samalla henkilöllä voi esiintyä monenlaisia oppimisen erityisvaikeuksia samanaikaisesti (komorbiditeetti). Lukivaikeutta arvioidaan olevan 3 - 10 prosentilla suomalaisista.

- Lääkärin diagnoosia voidaan tarvita esimerkiksi etuuksien saamiseksi.

- Oppimisvaikeuksia voi esiintyä myös muista kuin kehityksellisistä syistä. Ongelmien taustalla voi olla esimerkiksi jokin neurologinen eli hermostoon liittyvä sairaus tai vaurio, kuten aivovamma, aivoverenkiertohäiriö tai CP-vamma. Mielenterveydelliset syyt, kuten masennus tai esimerkiksi skitsofrenia voivat vaikeuttaa oppimista.

- Laaja-alaisista oppimisvaikeuksista puhutaan, kun suoriutuminen on monella osa-alueella heikkoa. Tällöin yleinen lahjakkuustaso on matala. Myös esimerkiksi huomattavien tarkkaavuudensäätelyn vaikeuksien yhteydessä ilmenee usein oppimisvaikeuksia.

MJOA Motivaatio, Jeesi, Opinnot, Ammatti 2020-2022
Vipuvoimaa EU:lta 2014–2020
Euroopan unioni Euroopan sosiaalirahasto

- Oppimisvaikeuden voi havaita, jos henkilö toistuvasti
  - tekee kirjoittaessaan tai lukiessaan virheitä
  - kokee vaikeuksia lomakkeiden täyttämisessä
  - on keskeyttänyt useita koulutuksia
  - unohtelee sovittuja asioita
  - ei tunnu ymmärtävän lukemaansa tekstiä
  - keskittyminen ja tarkkaavuus häiriintyvät helposti
  - vaihtaa työpaikkaa ja työsuhteet ovat lyhytkestoisia
  - omaa ongelmia sosiaalisessa kanssakäymisessä

- Oppimisvaikeus aiheuttaa usein häpeää ja alemmuudentunnetta

- Oppimisvaikeuksia omaava tuntee omat heikkoutensa ja pyrkii ehkä peittämään heikoiksi kokemansa taidot niin pitkälle kuin mahdollista
  - siksi asian puheeksi ottaminen vaatii hienotunteisuutta

- Luki-testauksella arvioidaan lukemisen, kirjoittamisen ja luetun ymmärtämisen taitoja
  - testaus tehdään yleensä koulussa, jos oppilaalla tai opiskelijalla havaitaan haasteita
    - tuen suunnittelu
- Helsingissä toimii lukiyhdistys (HERO), josta voi myös kysellä mahdollisuutta lukemisen ja kirjoittamisen arviointiin
  - https://lukihero.fi/

- Neuropsykologisessa tutkimuksessa arvioidaan laaja-alaisesti oppimista, työ- ja toimintakykyä sekä mahdollisten kuntoutustoimenpiteiden tarpeellisuutta
  - tutkimus perustuu haastatteluihin, neuropsykologisiin testeihin ja tutkimustilanteessa tehtyihin havaintoihin
    - tutkimuksiin voi päästä esimerkiksi terveyskeskuslääkärin kautta
    - neuropsykologisesta tutkimuksesta laaditaan lausunto, johon kirjataan suositeltavat tukitoimet sekä jatkotutkimukset

- ADHD:n diagnosoinnissa erikoislääkärin tutkimus on tarpeen
  - neurologi, psykiatri tai foniatri selvittää poikkeavan käyttäytymisen tosiasiallisen syyn ja antaa tutkimuksen perusteella diagnoosin
  - hoitamattomaan ADHD:hen liittyy usein liitännäisoireita kuten masentuneisuutta tai päihteidenkäyttöä, mikä vaikeuttaa diagnosointia
  - https://adhd-liitto.fi/ tukee, ohjaa ja kuntouttaa eri-ikäisiä henkilöitä, joilla on tarkkaavuus- ja/tai oppimisvaikeuksia, heidän perheitään ja tukiverkostoaan unohtamatta